

LIETUVIŲ KALBOS UGDYMO(SI) GAIRĖS ŠEŠTADIENINIŲ MOKYKLŲ I – IV KLASEI

Autorė Elena Marcelionienė

Lietuvių kalbos ugdymo(si) šeštadieninėje pradinėje mokykloje tikslas – pažadinti ir skatinti vaiko norą domėtis lietuvių, jo tėvų, senelių ar protėvių, gimtąja kalba, kaip viena iš svarbiausių lietuviškumo išlaikymo sąlygų; mokytis ja komunikuoti: bendrauti su bendraamžiais ir kitais savo aplinkos žmonėmis; išmokti skaityti ir rašyti; pradėti susipažinti su lietuvių literatūra, kaip tautos kultūros dalimi; pasirengti lietuvių kalbos ugdymuisi aukštesnėse klasėse.

Šeštadieninėje mokykloje siekiama:

- visų pirma padėti vaikui ugdytis šnekamosios kalbos gebėjimus: mokytis girdėti ir suprasti lietuvišką šneką, drąsiai dalyvauti pokalbiuose (nebijant suklysti);
- skatinti pagal galimybes kuo taisyklingiau tarti lietuvių kalbos garsus, žodžius, intonuoti sakinius;
- susipažinti su lietuvių kalbos raidėmis (abėcėle), išmokti skaityti lietuvišką raštą;
- išmokti rašyti lietuviškais rašmenimis, pradėti reikšti savo mintis ir jausmus rašytine kalba (nors ir su klaidomis);
- skaityti ir suprasti lietuvių kalba parašytus tekstus, pažadinti norą domėtis lietuvių tautosaka, rašytojų kūryba, suprasti jų savitumą, pamilti lietuvišką knygą, spaudą;
- pradėti elementariai pažinti lietuvių kalbos sandarą: garsyną, leksiką, sintaksę, suprasti ryškiausias lietuvių ir anglų kalbos skirtumas, kad mokantis lietuvių kalbos būtų galima remtis jau turimomis žiniomis apie anglų kalbą;
- ugdytis poreikį tobulinti savo lietuvių kalbą, norą pažinti lietuvių kultūrą (ypač žodinę).

Programos struktūra

Programos turinį sudaro šios kalbinės veiklos sritys:

- **klausymas ir kalbėjimas**, t.y. šnekamoji kalba; ši sritis apima: a) mokymąsi taisyklingai tarti lietuvių kalbos garsus, pagal galimybes taisyklingai kirčiuoti žodžius; b) gebėjimo kalbėtis su bendraamžiais, mokytoju ir kitais žmonėmis ugdymą(si);
- **skaitymas**: a) lietuviško rašto pažinimas, skaitymo technikos įsisavinimas; b) lietuvių tautosakos ir literatūros, kartu ir tautos kultūros, pažinimo pradmenys;
- **rašymas**: a) lietuviškų raidžių (spausdintinių ar rašytinių – pagal susitarimą) rašymas; b) žodžių, sakinių, tekstų rašymas remiantis žiniomis apie lietuvių kalbos sandarą;
- **lietuvių kalbos sandaros pažinimas**: elementarios fonetikos, morfologijos, sintaksės žinios, jų taikymas kalbinėje veikloje.

Visos šios sritys ugdymo procese integruojamos, viena su kita susijusios. Ypač glaudžiai siejama fonetikos ir klausymo bei kalbėjimo mokymas, morfologijos ir sintaksės pradmenų mokymas su rašymu bei skaitymu. Mokant lietuvių kalbos turėtų būti laikomasi „gyvosios“ kalbos nuostatos: mokomasi iš rišlios kalbos – prasmingų pasakymų, įvairiausių tautosakos ir literatūros tekstų.

Programos turinys (temos, siektini mokinių gebėjimai, elementarios žinios)

I klasė	II klasė	III klasė	IV klasė
Klausymas ir kalbėjimas			
<i>Klausimai ir atsakymai (elementarus bendravimas):</i> stengiasi išgirsti klasės draugų, mokytojo klausimus, pasakymus, į juos reaguoti; nesupratęs stengiasi paklausti.	<i>Klausimai ir atsakymai (elementarus bendravimas):</i> girdi klasės draugų, mokytojo klausimus, pasakymus, į juos reaguoja; nesupratęs moka paklausti.	<i>Kasdienis bendravimas:</i> noriai atsakinėja į draugų, mokytojo klausimus, pats pateikia jiems klausimų.	<i>Kasdienis bendravimas:</i> tinkamai reaguoja į bendraamžių, suaugusiųjų klausimus, moka mandagiai paklausti.
<i>Pokalbiai:</i> stengiasi dalyvauti pokalbiuose su bendraamžiais ir	<i>Pokalbiai:</i> noriai dalyvauja pokalbiuose su bendraamžiais,	<i>Pokalbiai, diskusijos:</i> aktyviai dalyvauja įvairiuose pokalbiuose	<i>Pokalbiai, diskusijos:</i> pats gali pasiūlyti pokalbio temą, pradėti

<p>mokytoju įvairiomis temomis: klasės, mokyklos gyvenimo, elgesio, šeimos, aprangos, valgymo, sporto, transporto, profesijų, gamtos ir kt. temomis; turtina savo žodyną atitinkamų sričių leksika.</p> <p><i>Minčių, jausmų reiškimas:</i> mokosi suprantamai, nors keletu žodžių pasakyti, ką galvoja, ką jaučia.</p> <p><i>Atpasakojimai žodžiu:</i> mokytojui ar draugams padedant mokosi atpasakoti išgirstą neilgą rašytojo kūrinį, pasekti trumpą pasaką, sakmę.</p> <p><i>Pasakojimai žodžiu:</i> mokytojui ar draugams padedant mokosi kurti neilgą pasakojimą pagal paveikslėlius; mokosi pasakoti matytus ar patirtus įvykius, perteikti įspūdžius.</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimas:</i> mokytojo padedamas išmoksta</p>	<p>mokytoju įvairiomis temomis: aptartomis I klasėje ir naujomis, mokiniui aktualiomis (temų ratas plečiamas atsižvelgiant ir į klasės mokinių gyvenimo aktualijas, ir į Tėvynės pažinimo turinį); toliau plečia savo žodyną pokalbyje vartojamais žodžiais.</p> <p><i>Minčių, jausmų reiškimas:</i> trumpai, bet aiškiai pasako savo mintis, išreiškia jausmus.</p> <p><i>Atpasakojimai žodžiu:</i> atpasakoja išgirstą ar paties perskaitytą neilgą rašytojo kūrinį, paseka trumpą pasaką, sakmę.</p> <p><i>Pasakojimai žodžiu:</i> sukuria neilgą pasakojimą pagal paveikslėlius; trumpai, bet nuosekliai papasakoja matytus ar patirtus įvykius, perteikia įspūdžius.</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimas:</i> savarankiškai išmoksta</p>	<p>su draugais, mokytoju, diskutuoja, stengiasi palaikyti pokalbį.</p> <p><i>Minčių, jausmų reiškimas:</i> atsižvelgdamas į situaciją gali glausčiau arba išsamiau išdėstyti savo mintis, perteikti jausmus.</p> <p><i>Atpasakojimai žodžiu:</i> smulkiai arba glaustai (pagal reikalą) atpasakoja pasirinktą rašytojo kūrinį ar jo ištrauką; mokosi pasekti stebuklų pasaką.</p> <p><i>Pasakojimai žodžiu:</i> sukuria išsamų pasakojimą pagal paveikslėlius, komiksą; pakankamai išsamiai, nuosekliai papasakoja matytus ar patirtus įvykius, perteikia įspūdžius.</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimas:</i> raiškiai deklamuoja pasirinktą eilėraštį,</p>	<p>pokalbį, jį tęsti, mandagiai diskutuoja.</p> <p><i>Minčių, jausmų reiškimas:</i> tinkamai, sklandžiai reiškia savo mintis, jausmus.</p> <p><i>Atpasakojimai žodžiu:</i> pasirengia ir išraiškingai atpasakoja pasirinktą rašytojo kūrinį ar jo ištrauką; išraiškingai paseka stebuklų pasaką.</p> <p><i>Pasakojimai žodžiu:</i> vaizdžiai papasakoja piešiniuose pavaizduotą istoriją; išraiškingai, išsamiai, nuosekliai papasakoja matytą ar patirtą įvykį, perteikia įspūdžius, pasako savo nuomonę.</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimas:</i> raiškiai deklamuoja pasirinktą eilėraštį,</p>
---	---	---	---

<p>deklamuoti neilgą eilėrašį ar jo ištrauką.</p> <p><i>Kalbos taisyklingumas:</i> stengiasi tobulinti savo lietuvių kalbą: taisyklingai tarti ilguosius ir trumpuosius garsus, dvibalsius (ypač <i>ie, uo</i>), mišriuosius dvigarsius (ypač su <i>i, u</i> kirčiuotais pirmame sande, pvz.: <i>dirbti, bulvė</i>), kietuosius ir minkštuosius priebalsius (ypač panašiai skambančius <i>b-p, d-t, g-k, ž-š</i>), žodžių galūnes (ypač ilgai tariamas, pvz.: <i>vaiką, gėlę, sūnų</i>), taisyklingai kirčiuoti dažniau vartojamus žodžius, taisyklingai intonuoti sakinius, nekopijuoti svetimos kalbos sintaksinių konstrukcijų.</p> <p><i>Žodyno turtinimas:</i> stengiasi išmokti ir vartoti vis daugiau jam naujų lietuvių kalbos žodžių; nežinodamas žodžio reikšmės stengiasi ją išsiaiškinti – klausia mokytojo, draugų, tėvų.</p>	<p>deklamuoti patikusį eilėrašį, poemėlės ištrauką.</p> <p><i>Kalbos taisyklingumas:</i> toliau tobulina savo lietuvių kalbą: garsų, žodžių tarimą, sakinių sudarymą ir intonavimą (žr. I klasės programą).</p> <p><i>Žodyno turtinimas:</i> mokosi vis naujų lietuvių kalbos žodžių. Aiškinasi nežinomų žodžių reikšmes.</p>	<p>poemos ištrauką.</p> <p><i>Kalbos taisyklingumas:</i> toliau tobulina savo lietuvių kalbą: garsų, žodžių tarimą, žodžių, jų junginių vartojimą, sakinių sudarymą ir intonavimą; žino savo tarties trūkumus ir stengiasi juos taisyti.</p> <p><i>Žodyno turtinimas:</i> supranta, kad kuo daugiau žinos lietuviškų žodžių, tuo geriau galės bendrauti su kitais lietuviškai kalbančiais žmonėmis, todėl nuolat plečia savo žodyną.</p>	<p>poemos ištrauką, gali paašškinti, kodėl pasirinko vienokią ar kitokią intonaciją.</p> <p><i>Kalbos taisyklingumas:</i> toliau tobulina savo lietuvių kalbą: garsų, žodžių tarimą, žodžių, jų junginių vartojimą, sakinių sudarymą ir intonavimą; žino savo tarties trūkumus ir stengiasi juos taisyti.</p> <p><i>Žodyno turtinimas:</i> nuolat plečia savo lietuvių kalbos žodyną, tam naudoja įvairiausias šaltinius: pokalbius, knygas, žodynus, lietuvišką spaudą, internetą ir kt.</p>
<p>Skaitymas</p>			

<p><i>Lietuviška abėcėlė:</i> praktiškai susipažįsta su lietuvių kalbos garsais ir jų ženklais – lietuviškos abėcėlės raidėmis, elementariai supranta lietuvių ir anglų kalbų garsų ir raidžių skirtumus.</p> <p><i>Skaitymo procesas:</i> išmoksta skaityti lietuvišką raštą spausdintinėmis raidėmis, supranta nesudėtingo skaitinio turinį.</p> <p><i>Mokytojo, kitų asmenų skaitymas:</i> noriai klausosi mokytojo, klasės draugų, tėvų skaitomų tekstų, trumpai pasako savo įspūdžius, atsako į teksto klausimus, aiškinasi nežinomus žodžius, turtina savo žodyną girdėto skaitinio žodžiais.</p> <p><i>Lietuvių tautosaka:</i> skaito neilgus lietuvių tautosakos kūrinis: vaikų žaidimus, gamtos garsų pamėgdžiojimus, mįsles, greitakalbes, pasakas apie gyvūnus, juokų pasakas, sakmes; žaidžia vaikų žaidimus, mokosi</p>	<p><i>Lietuviška abėcėlė:</i> kartoja rečiau rašte vartojamas lietuviškos abėcėlės raides; supranta ryškiausias lietuvių ir anglų kalbų garsų ir raidžių skirtumus.</p> <p><i>Skaitymo procesas:</i> toliau tobulina skaitymo gebėjimus; skaitymo sklandumą, sąmoningumą, skaito ilgesnius tekstus, supranta jų turinį.</p> <p><i>Mokytojo, kitų asmenų skaitymas:</i> ir toliau noriai klausosi mokytojo, klasės draugų, tėvų, aktorių (įrašų) skaitomų tekstų, trumpai pasako savo įspūdžius, atsako į teksto klausimus, aiškinasi nežinomus žodžius, turtina savo žodyną skaitinio žodžiais.</p> <p><i>Lietuvių tautosaka:</i> skaito lietuvių tautosakos kūrinis: mįsles, patarles, pasakas apie gyvūnus, juokų pasakas, ir kitas neilgas pasakas, sakmes; žaidžia vaikų žaidimus, mena mįsles, dainuoja vaikų dainas,</p>	<p><i>Skaitymo procesas:</i> pakankamai sklandžiai skaito įvairius tekstus, atsako į teksto klausimus.</p> <p><i>Mokytojo, kitų asmenų skaitymas:</i> jaučia estetinį pasitenkinimą klausydamasis raiškiai skaitomų tekstų, išsako savo įspūdžius, nuotaiką, aiškinasi nežinomus žodžius, turtina savo žodyną sinonimais, vaizdingais žodžiais, pasakymais.</p> <p><i>Lietuvių tautosaka:</i> skaito lietuvių tautosakos kūrinis: smulkiąją tautosaką, stebuklų pasakas, padavimus; žaidžia vaikų žaidimus, mena mįsles, dainuoja vaikų dainas, mokosi kitų patikusių tautosakos kūrinis.</p>	<p><i>Skaitymo procesas:</i> sklandžiai, raiškiai skaito įvairius tekstus, juos analizuoja, aptaria kartu su draugais, mokytoju.</p> <p><i>Mokytojo, kitų asmenų skaitymas:</i> Atidžiai klausosi raiškiai skaitomų kūrinis, pajaučia kūrinio nuotaiką, mokosi pats taip skaityti.</p> <p><i>Lietuvių tautosaka:</i> skaito lietuvių tautosakos kūrinis: smulkiąją tautosaką, stebuklų pasakas, padavimus; žaidžia vaikų žaidimus, mena mįsles, dainuoja vaikų dainas, mokosi kitų patikusių tautosakos kūrinis.</p>
--	--	---	--

<p>pamėgdžiojimų, greitakalbių, vaikų dainų, paseka neilgą pasaką, sakmę.</p> <p><i>Lietuvių vaikų literatūra:</i> skaito žymiausių lietuvių vaikų rašytojų trumpus kūrinius arba jų ištraukas (kūrinius parenka mokytojas atsižvelgdamas į turimas knygas, vaikų pomėgius): <i>proza:</i> G. Adomaitytės, J. Avyžiaus, K. Borutos, B. Buivydaitės, J. Jankaus, V.V. Landsbergio, A. Liobytės, P. Mašiotio, G. Morkūno, V. Pietario, S. Poškaus, V. Račicko, J. Švabaitės-Gylienės, Žemaitės, Vaižganto, K. Sakalausko-Vanagėlio, A. Giedriaus, V. Tamulaičio, A. Vaičiulaičio, V. Žilinskaitės ir kt.; <i>poezija:</i> P. Babicko, K. Binkio, J. Degutytės, S. Gedos, M. Grigonio, L. Gutausko, A. Matučio, J. Minelgos, B. Pūkelevičiūtės, R. Skučaitės, V. Palčinskaitės, K. Papečchio, Č. Navakausko, Vytės Nemunėlio, M. Vainilaičio, L. Žitkevičiaus ir kt.</p>	<p>mokosi kitų patikusių tautosakos kūrinių.</p> <p><i>Lietuvių vaikų literatūra:</i> skaito žymiausių lietuvių vaikų rašytojų kūrinius ar jų ištraukas (žr. I klasės programą); skaito neilgus dramos kūrinius: D. Čiurlionytės, P. Orintaitės, R. Skučaitės, V. Palčinskaitės ir kt.; savarankiškai namie skaito pasirinktą lietuvių autoriaus knygą, apie ją pasikalba su tėvais, mokytoju, klasės draugais.</p>	<p><i>Lietuvių vaikų literatūra:</i> skaito žymiausių lietuvių vaikų rašytojų kūrinius ar jų ištraukas (žr. I ir II klasės programą); savarankiškai namie skaito patinkančias lietuvių autorių knygas, apie jas papasakoja tėvams, mokytojui, klasės draugams.</p> <p><i>Lietuviškos knygos istorijos elementai, literatūros klasikai:</i> sužino apie pirmąją lietuvišką knygą (M. Mažvydą), pirmą grožinį kūrinį – K. Donelaičio „Metus“; skaito iškiliausių rašytojų kūrybos ištraukas ar kūrinius: A. Baranausko, Maironio, V. Krėvės, V. Mykolaičio-Putino, B. Brazdžionio, K. Bradūno, H. Radausko ir kt. (Čia reikėtų minėti ir P. Cvirką bei S. Nėrį, tačiau gal juos palikti aukštesnėms klasėms, kai bus galima paaiškinti mokiniams jų</p>	<p><i>Lietuvių vaikų literatūra:</i> skaito žymiausių lietuvių vaikų rašytojų kūrinius ar jų ištraukas (žr. I, II ir III klasės programą); savarankiškai namie skaito patinkančias lietuvių autorių knygas, apie jas papasakoja tėvams, mokytojui, klasės draugams.</p> <p><i>Lietuviškos knygos istorijos elementai, literatūros klasikai:</i> sužino apie lietuviškos spaudos draudimą, knygnešius, išėivijos, tremties literatūrą; skaito iškiliausių rašytojų kūrybos ištraukas ar kūrinius (žr. III klasės programą).</p>
---	---	--	--

<p><i>Periodinė spauda:</i> skaito vaikams skirtą periodinę spaudą: žurnalą „Bitutė“, ...</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimo šventės, vaidinimai:</i> mokosi atmintinai neilgų eilėraščių (žr. „Kalbėjimas ir klausymas“), dalyvauja deklamavimo popietėse ar konkursuose, klasės, mokyklos šventėse; kartu su mokytoju inscenizuoja patikusių pasakų, prozos kūrinių ištraukas.</p>	<p><i>Periodinė spauda:</i> skaito vaikams skirtą periodinę spaudą: žurnalą „Bitutė“, ... ; pasako, kas buvo įdomu.</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimo šventės, vaidinimai:</i> išmoksta deklamuoti patikusių eilėraščių, poemos ištrauką (žr. „Kalbėjimas ir klausymas“), dalyvauja deklamavimo popietėse ar konkursuose, klasės, mokyklos šventėse; kartu su mokytoju inscenizuoja patikusių pasakų, prozos kūrinių ištraukas, vaidina neilgus dramos kūrinius.</p>	<p>asmenybių sudėtingumą.)</p> <p><i>Periodinė spauda:</i> noriai skaito vaikams skirtą periodinę spaudą, domisi jos naujienomis.</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimo šventės, vaidinimai:</i> išmoksta raiškiai deklamuoti patikusių eilėraščių, dalyvauja deklamavimo popietėse ar konkursuose, klasės, mokyklos šventėse; kartu su mokytoju inscenizuoja patikusių pasakų, prozos kūrinių ištraukas, vaidina neilgus dramos kūrinius.</p>	<p><i>Periodinė spauda:</i> jaučia pareigą skaityti vaikui tinkamą periodinę spaudą, noriai ją skaito, domisi jos naujienomis.</p> <p><i>Eilėraščių deklamavimo šventės, vaidinimai:</i> geba pasirinkti tinkamą eilėraščių, išmokti raiškiai jį deklamuoti; vaidina, dalyvauja klasės, mokyklos šventiniuose renginiuose.</p>
Rašymas			
<p><i>Raidžių rašymas:</i> išmoksta rašyti lietuviškos abėcėlės raides (spausdintines arba rašytines – pagal susitarimą).</p> <p><i>Žodžių rašymas:</i> mokosi taisyklingai rašyti 2–3 skiemenų žodžius be priebalsių samplaikų;</p>	<p><i>Raidžių rašymas:</i> kartoja ir įtvirtina lietuviškos abėcėlės raidžių rašymą.</p> <p><i>Žodžių rašymas:</i> taisyklingai parašo ilgesnius žodžius be priebalsių samplaikų, mokosi</p>	<p><i>Žodžių rašymas:</i> stengiasi taisyklingai rašyti sunkesnius žodžius, žodžius su dvibalsiais</p>	

<p>skirti žodžiuose y ir i, ū ir u, e ir ė.</p> <p><i>Vardų rašymas:</i> išmoksta parašyti savo vardą.</p> <p><i>Sakinių rašymas:</i> mokosi parašyti</p>	<p>rašyti žodžius, kuriuose susiduria keli priebalsiai, žodžius su dvibalsiais <i>ie, uo</i> ir kt., su priebalsių minkštumo ženklu <i>i</i> (prieš <i>o, u, ū</i>), su <i>j</i>; toliau įtvirtina ilgųjų ir trumpųjų balsių rašybą pagal taisyklingą tarimą; mokosi rašyti žodžius, kurie atsako į klausimus <i>ką?, ko (daug)?, ką veikia?</i></p> <p><i>Vardų rašymas:</i> išmoksta parašyti savo vardą, pavardę.</p> <p><i>Sakinių rašymas:</i> išmoksta</p>	<p><i>ie, uo</i> ir kt., su priebalsių minkštumo ženklu <i>i, su j</i>; toliau įtvirtina ilgųjų ir trumpųjų balsių rašybą pagal taisyklingą tarimą; mokosi taisyklingai rašyti galūnes: daiktavardžių, kurie atsako į klausimus <i>ką?, ko (daug)?, kur?(kame?, veiksmazodžių, kurie atsako į klausimą ką veikia?, kitų žodžių pagal pavyzdžius (baltą, gražiai ir kt.); pradeda mokytis žodžių su priebalsių asimiliacija rašybos, mokosi rašyti dažniau vartojamus įsidėmėtinos rašybos žodžius (ąžuolas, drąsa, mįslė, savęs ir kt.).</i></p> <p><i>Vardų rašymas:</i> išmoksta parašyti vardus, pavadinimus didžiąja raide.</p> <p><i>Sakinių rašymas:</i> Savarankiškai</p>	<p><i>Žodžių rašymas:</i> taisyklingai rašo sunkesnius žodžius, žodžius su dvibalsiais <i>ie, uo</i> ir kt., su priebalsių minkštumo ženklu <i>i, su j</i>; toliau įtvirtina ilgųjų ir trumpųjų balsių rašybą pagal taisyklingą tarimą; moka taisyklingai rašyti galūnes: daiktavardžių, kurie atsako į klausimus <i>ką?, ko (daug)?, kur?(kame?, mokosi pagal klausimus pasitikrinti kitų daiktavardžių galūnių rašybą (arba pagal vardininko bei kilmininko linksnį), veiksmazodžių, kurie atsako į klausimą ką veikia?, ką veikei?, kitų žodžių pagal pavyzdžius (baltą, gražiai ir kt.); toliau mokosi žodžių su priebalsių asimiliacija rašybos, išmoksta rašyti dažniau vartojamus įsidėmėtinos rašybos žodžius (ąžuolas, drąsa, mįslė, savęs ir kt.).</i></p> <p><i>Vardų rašymas:</i> išmoksta parašyti vardus, pavadinimus didžiąja raide.</p> <p><i>Sakinių rašymas:</i> rašo įvairius</p>
---	--	--	--

<p>2–4 žodžių sakinį.</p> <p><i>Teksto rašymas:</i> Mokytojo padedamas kartu su draugais rašo 3–4 sakinių tekstą.</p>	<p>parašyti 2–4 žodžių sakinį. Mokosi rašyti ilgesnius sakinius.</p> <p><i>Teksto rašymas:</i> parašo 3–4 sakinių tekstą (nors ir padaro klaidų).</p>	<p>ir mokytojo padedamas rašo įvairius sakinius.</p> <p><i>Teksto rašymas:</i> sukuria trumpą pasakojimą pagal paveikslėlius, iš asmeninės patirties, fantastinį, parašo neilgo teksto atpasakojimą (komponuodamas tekstus remiasi anglų kalbos žiniomis).</p>	<p>sakinius taikydamas jau turimas žinias apie anglų kalbos skyrybą.</p> <p><i>Teksto rašymas:</i> sukuria pasakojimą pagal paveikslėlius, iš asmeninės patirties, fantastinį, pasaką, parašo teksto atpasakojimą (komponuodamas tekstus remiasi anglų kalbos žiniomis).</p>
Kalbos sandaros pažinimas (pagal kalbos lygmenis)			
<p><i>Garsas (fonetikos pradmenys):</i> praktiškai susipažįsta su lietuvių kalbos garsais, mokosi juos taisyklingai tarti.</p> <p><i>Skiemuo:</i> supranta žodžio skiemens reikšmę, taisyklingai (natūraliai) skiemenuoja neilgus žodžius.</p> <p><i>Žodis (morfologijos pradmenys):</i> mokosi pagal reikšmę skirti žodžius, reiškiančius daiktų, veiksmy, ypatybių pavadinimus;</p>	<p><i>Garsas:</i> susipažįsta su lietuvių kalbos garsine sandara, fonetikos terminais: <i>balsiai, priebalsiai, ilgieji ir trumpieji balsiai, dvibalsiai</i>; mokosi skirti kietai ir minkštai tariamus priebalsius, sužino, ką žymi priebalsių minkštumo ženklas <i>i</i>.</p> <p><i>Skiemuo:</i> toliau mokosi skiemenuoti ir kelti žodžius; praktiškai skiria žodyje stipriau tariamą skiemenį (kirtį).</p> <p><i>Žodis (morfologijos pradmenys):</i> suvokdami žodžio reikšmę, keldami klausimą susipažįsta su <i>daiktavardžiais</i> ir</p>	<p><i>Garsas:</i> plečia supratimą apie lietuvių kalbos garsinę sandarą: kartoja balsius, priebalsius, susipažįsta su <i>mišriaisiais dvigarsiais, kietaisiais ir minkštaisiais priebalsiais</i>; įtvirtina supratimą apie priebalsių minkštumo ženklą <i>i</i>.</p> <p><i>Skiemuo:</i> mokosi skiemenuoti žodžius su priebalsių samplaikomis.</p> <p><i>Žodis (morfologijos pradmenys):</i> susipažįsta su žodžio <i>šaknimi</i> ir <i>galūne</i>; įtvirtina supratimą apie daiktavardį ir veiksmožodį;</p>	<p><i>Garsas:</i> apibendrina žinias apie lietuvių kalbos garsinę sandarą: kartoja <i>balsius, priebalsius, ilguosius ir trumpuosius balsius, kietuosius ir minkštuosius priebalsius, dvibalsius, mišriuosius dvigarsius, priebalsių minkštumo ženklą i</i>.</p> <p><i>Skiemuo:</i> taisyklingai (natūraliai) skiemenuoja ir kelia žodžius.</p> <p><i>Žodis (morfologijos pradmenys):</i> apibendrina savo žinias apie daiktavardį, būdvardį, veiksmožodį; turtina savo žodyną</p>

<p>supranta vardų vartojimą, mokosi juos rašyti didžiąja raide.</p>	<p><i>veiksmazodžiais;</i> mokosi atpažinti daiktavardžių <i>giminę ir skaičių, veiksmazodžio laiką;</i> mokosi atpažinti ypatybių pavadinimus; turtina savo žodyną daiktavardžiais, būdvardžiais, veiksmazodžiais.</p>	<p>susipažįsta <i>su būdvardžiais,rieveksmiai</i>s; atpažįsta <i>daiktavardžio giminę, skaičių,</i> daiktavardžius kaito skaičiais ir pagal klausimus (derina sakinyje); mokosi prie daiktavardžio derinti būdvardį – jį kaityti <i>giminėmis ir skaičiais;</i> susipažįsta su veiksmazodžio laikais: <i>esamuuju, būtuuju kartiniu, būtuuju dažniniu, būsimoju;</i> mokosi juos atpažinti ir vartoti (kaityti, rašyti); sužino, kad iš vieno žodžio galima padaryti daug kitų žodžių (elementarus supratimas apie lietuvių kalbos žodžių darybos būdus).</p>	<p>šiomis kalbos dalimis; mokosi jas vartoti (derinti sakinyje, rašyti); moka padaryti naujų žodžių.</p>
<p><i>Sakinys:</i> skiria sakinį nuo pavienių žodžių; mokosi rašyti skyrybos ženklus sakinio gale; mokosi atskirti tekstą nuo pavienių sakinių.</p>	<p><i>Sakinys:</i> skiria klausimą nuo teiginio, rašo tašką, klaustuką sakinio gale.</p>	<p><i>Sakinys:</i> jaučia sakinio intonaciją, rašo tašką, klaustuką, šauktuką sakinio gale.</p>	<p><i>Sakinys:</i> jaučia sakinio intonaciją, rašo tašką, klaustuką, šauktuką sakinio gale, kurdamas stengiasi pavartoti įvairios intonacijos sakinių.</p>

Pastabos apie Lietuvių kalbos ugdymo šeštadieninėje mokykloje gaires

Šios gairės – JAV Švietimo Tarybos šeštadieninių mokyklų lietuvių kalbos dėstymo gairių atnaujintas ir detalizuotas variantas. Jis parengtas atsižvelgiant ir į šiuolaikinės Lietuvos Respublikos Lietuvių kalbos bendrąsias programas I – IV klasei bei į Bendrąją priešmokyklinio ugdymo(si) programą. **Tai pirmasis, galima sakyti – juodraštinis, variantas, skirtas svarstymams, diskusijoms.** Prie galutinio programos rengimo turėtų prisidėti pedagogai, gerai pažįstantys šeštadieninių mokyklų specifiką, jų problemas. Labai atidžiai reikėtų peržiūrėti kalbos teorijos (gramatikos) temų paskirstymą pagal klases, papildyti ar sutrumpinti literatūros autorių sąrašą, o gal keisti kai kuriuos autorius.

Rengiant šią programą kyla keletas esminių klausimų. 1. Kaip pateikti ugdymo turinį: koncentrais, t.y. I – II klasei ir III – IV klasei ar klasėmis – atskirai I, II, III ir IV klasei. Lietuvoje šis turinys pateikiamas koncentrais. 2. Ar programoje reikalinga orientuotis į mokinių pasiekimus: nuostatas, gebėjimus, žinias, t.y. nurodyti, ką vaikas turėtų gebėti ir žinoti baigdamas pirmą ir antrą koncentrą, t.y. II ir IV klasę, arba kiekvieną klasę, ar tik pateikti ugdymo turinį, t.y. kalbos ir literatūros temas. Šiame programos variante kursyvu surašytos temos, o po dvitaškio – siektini mokinių gebėjimai, žinios. 3. Ar mokyti lietuviškos abėcėlės rašytinių raidžių? Gal derintis prie JAV mokyklose paplitusios praktikos? Tuomet lietuviškos abėcėlės rašytines raides galima būtų palikti laisvam pasirinkimui ir savarankiškam mokymuisi, kai mokinys jau yra daugiau įgudęs, moka rašyti anglų kalbos abėcėlės rašytines raides ir pats nori išmokti lietuviško šrifto. 4. Lietuvos programose nurodytas vertinimas, t.y. pasiekimų lygiai. Beveik neabejoju, kad šeštadieninių mokyklų programose to nereikia – juk džiaugiamės kiekvienu, net ir mažiausiu, vaiko laimėjimu. Mano manymu, vertinimo elementai atsispindi pasiekimuose, apie juos detaliau bus kalbama metodiniuose paaiškinimuose mokytojui. 5. Ar reikia programose pateikti tuos dalykus, kurie bendri mokantis bet kurios kalbos, literatūros, pavyzdžiui, teksto sandaros supratimas, literatūros žanrų supratimas ir kt.? Manau, kad ne, nes vaikai su jais susipažįsta amerikietiškoje mokykloje. 6. Rengdama šį programos projektą atsisakiau daiktavardžių linksniuočių, nes tai sudėtinga teorija, jos nėra net Lietuvos mokyklose. Kam ją „kalti“ šeštadieninės mokyklos vaikams? Manau, kad mokyti linksniuoti pakanka pagal pavyzdį, o svarbiausia – kuo daugiau analizuoti daiktavardžių vartojimą rišlioje kalboje, patiems juos vartoti. 7. Ugdymo procese lietuvių kalbos mokymasis galėtų būti glaudžiai integruotas ar net sujungtas su Tėvynės pažinimu, t.y. skiriant bendrą valandų skaičių abiemis šioms ugdymo sritims, o mokytojas kartu su vaikais, atsižvelgdamas į konkrečią situaciją, spręstų kam kiek laiko skirti.

Labai lauksiu šeštadieninių mokyklų Mokytojų nuomonės, pastabų ir talkininkų.

Pagarbiai – Elena Marcelionienė